

DEF

DNEVI ETNOGRAFSKEGA FILMA

VIDIKI VIZUALNE
ETNOGRAFIJE
V SLOVENIJI

Posvet s filmskim programom

10. in 11. marec 2020

def.si

Dnevi etnografskega filma so član Evropske koordinacije festivalov antropološkega filma (CAFFE).

Organizator: Slovensko etnološko društvo
Metelkova 2, 1000 Ljubljana, Slovenia
Telefon / Phone: +386 1 3008738
Faks / Fax: +386 1 3008736, 3008735
Spletna stran: <http://www.sed-drustvo.si>
E-pošta: info@sed-drustvo.si

Partnerja: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje
Posavski muzej Brežice

S podpora: Ministrstvo za kulturo RS

Izbor programa: Naško Križnar, Miha Peče, Sarah Lunaček, Manca Filak

Pisarna: Miha Peče, Sašo Kuharič, Manca Filak

Tehnična pomoč: Sašo Kuharič

Urednik: Miha Peče

Jezikovni pregled: Barbara Frelj

Naslovnica: Manca Filak, vas Debren, Bolgarija

Oblikovanje: Jernej Kropej

Založilo: Slovensko etnološko društvo, zanj Alenka Černelič Krošelj

SPORED

Prizorišče

Posavski muzej Brežice
Cesta prvih borcev 1, Brežice

TOREK, 10. marec

9.00 **Otvoritev**
Nagovor: Miha Peče, vodja DEF, in Alenka Černelič Krošelj, predsednica SED

I. SKLOP POSVETA

Moderator: Naško Križnar

9.15 **Snemanje tuareških porok v Nigru: različni vidiki reprezentacije**
Sarah Lunaček (FF, Univerza v Ljubljani)

9.45 **Ljubiteljska filmska ustvarjalnost kot del slovenske filmske arhivske dediščine v Arhivu Republike Slovenije**
Tatjana Rezec Stibilj (Slovenski filmski arhiv)

10.15 Odmor

10.30 **Pomen najdenih filmskih in videoposnetkov v etnologiji**
Naško Križnar

Filmi iz vrečke

Naško Križnar, 32'29", 2020

11.30 **»Tak ti je tu blu«. Pogled s kamero v minule čase**
Davor Lipej

12.00 Diskusija

12.30 Kosilo

II. SKLOP POSVETA

Moderator: Sarah Lunaček

14.00 **Kamera na terenu kao dokument i eksperiment: Projekt Pazi što jedeš Laboratorij u Istri**

Tanja Kocković Zaborski (Etnografski muzej Zagreb), Tihana Rubić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), Matija Kralj

Ravioli/Rafioli

Produkcijjski tim Pazi što jedeš Laboratorij, 17', 2017

Čaša puna zanata

Produkcijjski tim Pazi što jedeš Laboratorij, 12', 2019

14.50 **Problemi kratke forme**

Miha Peče (ZRC SAZU)

Blog+Film

Neža Vodopivec, PŠVE, 14', 2015

Butik

Veronika Zavrtnik, PŠVE, 12', 2017

15.25 Diskusija

SREDA, 11. marec

III. SKLOP POSVETA

Moderator: Miha Peče

9.00 **Mleko, kafe in sir: Razmislek o vizualni etnografiji**

Špela Ledinek Lozej (ZRC SAZU)

Mleko, kafe, sir

Špela Ledinek Lozej, 10', 2019

9.30 **O raziskovalnem pomenu videogradiva in načinu njegove dokumentarne obdelave na primeru posnetkov iz Ukev v Kanalski dolini**

Mojca Ravnik

10.00 Odmor

10.15 **Boris Kuhar, filmska dediščina in način prezentacije v muzeju**
Nadja Valentinčič Furlan (SEM)

10.45 **Vizualna etnografija obiranja tobaka v Bolgariji**
Manca Filak (ZRC SAZU)

11.15 Diskusija

12.00 Kosilo

IV. SKLOP POSVETA

Moderator: Sarah Lunaček

13.30 **Participativna fotografija v raziskavah z otroki**
Barbara Turk Niskač (ZRC SAZU)

14.00 **Izzivi rabe fotografije v muzejih pri vključevanju pripadnikov ranljivih skupin**
Urša Valič

14.30 Diskusija

I. SKLOP POSVETA

Moderator: Naško Križnar

14.45 **Etnografski film in njegova vloga na čezmejnih etnoloških delavnicah Palčave šiše**
Marko Smole

Lautari

Rasim Karalić, 88', 2019

IZVLEČKI PRISPEVKOV

SNEMANJE TUAREŠKIH POROK V NIGRU: RAZLIČNI VIDIKI REPREZENTACIJE

Sarah Lunaček (FF, Univerza v Ljubljani)

Letos sem že drugič na severu Nigra izkoristila priložnost in snemala priprave in potek poroke v širši družini, h kateri hodim že vrsto let. Obenem vse poroke snema Abdou, snemalec, ki ima lokalni, zelo cenjeni videostudio Discoteque Ambiance Tchiro. Del dogajanja sva snemala istočasno in dobesedno vstric, saj ima le on reflektor in mi prijazno dovoli, da mu sledim v »baletu gibanja s kamero«. Večina dogajanja je namreč ponoči ali v temnih prostorih in Abdou je v osmih letih snemanja razvil jasno strategijo in način snemanja, ki je učinkovit in ki je všeč gledalcem poročnih videov, se pravi sorodnikom in prijateljem mladoporočencev. Pomembno je namreč, da se na večurnih posnetkih ne le vidijo vse ključne faze poročnega obreda, ampak tudi vsi obrazi prisotnih. Poroke so eden ključnih dogodkov prezentiranja tuareške identitete z razkošnimi oblačili in lepoto. Obenem je to tudi priložnost za srečanje razširjene družine in skupno preživljanje časa. Tokrat sem se osredotočila predvsem na ta vidik spletanja družbenega tkiva – ob priložnosti preživljanja skupnega časa. O razumevanju, ki se vzpostavlja s participacijo pri tem s kamero ali brez nje, je najlažje govoriti s konceptom vprostorjenosti in utelešenosti (Sarah Pink). Snemanja ni le dovolila nevesta, ki jo poznam že od malega, ampak so me njene sestrične in prijateljice prosile, da zanje snemam njihove plese. V prispevku bom poskušala premisliti več vidikov reprezentacije in snemanja porok: iz položaja različnih udeležениh, samoukega izurjenega snemalca in etnografinje. Načela bom tudi različne dvumnosti in ambivalence, ki se pri tem odpirajo. Predstavitev bom podprla s posnetki Abdouja med delom, njegovimi in svojimi videoposnetki.

*

LJUBITELJSKA FILMSKA USTVARJALNOST KOT DEL SLOVENSKE FILMSKE ARHIVSKE DEDIŠČINE V ARHIVU REPUBLIKE SLOVENIJE

Tatjana Rezec Stibilj (Slovenski filmski arhiv)

V prispevku se bom osredotočila na pomen arhiviranja bogate ljubiteljske filmske ustvarjalnosti na Slovenskem in poudarila pomen sistematičnega evidentiranja, pridobivanja in ohranjanja te vrste filmskih in avdiovizualnih zapisov.

Predstavila bom aktualne statistične podatke o količini tega gradiva, specifičen način pridobivanja, ohranjanja in tehnične lastnosti gradiva, pa tudi težave in izzive, povezane s tem področjem. Nanizala bom ključne znane in predvsem manj znane avtorje, katerih dela hranimo v naši zbirki filmov, in njihova dela v različnih obdobjih, način njihovega delovanja (samostojno ali v filmskih klubih) ter vpliv in pomen te produkcije na vzpostavitev institucionalizirane kinematografije na Slovenskem pred letom 1941.

Orisala bom pomen in mesto tovrstnega filmskega arhivskega gradiva za zgodovino slovenskega filma in vrednost tega gradiva kot zgodovinskega vira za raziskovalne namene.

Pripravila bom kratek videoprikaz izbranih odlomkov iz gradiva v našem arhivu.

*

POMEN NAJDENIH FILMSKIH POSNETKOV IN VIDEOPOSNETKOV V ETNOLOGIJI

Naško Križnar

Avtor bo z analizo in komentarjem štirih raziskav najdenih filmskih posnetkov in videoposnetkov ter njihovih petih objav v znanstvenih publikacijah predstavil svoje izkušnje in videnje pomena takih in podobnih najdb za etnološko raziskovanje kulture. Obravnavane raziskave Avdiovizualnega laboratorija ZRC SAZU so bile opravljene v obdobju od leta 1997 do 2005 na območju Benečije, Slovenije in avstrijske Koroške. Po podobni metodi je bila narejena tudi diplomska naloga na tematiko programa lokalne televizijske postaje.

*

»TAK TI JE TU BLU.« POGLED S KAMERO V MINULE ČASE

Davor Lipej

V referatu bom predstavil svoj pogled in izkušnje na področju ohranjanja dediščine skozi filmski medij. Z zelo prizadevno ekipo krajanov iz Kapel smo v zadnjem obdobju posneli štiri celovečerne etnografske igrane filme, rekonstrukcije preteklih dogodkov in običajev, ki so se zgodili med letoma 1950 in 1960 v Kapelah. Moje sodelovanje in snemanje podobnih filmov s prebivalci Kapel traja že več desetletij.

Prav tako sem v sodelovanju z vinogradniškim in turističnim društvom iz Pišec v letih 2015 in 2018 realiziral dva celovečerna etnografska igrana filma na temo vinogradništva.

V obeh primerih sem aktivno sodeloval pri pripravi snemanj, izboru lokacij in sami izvedbi videosnemanj in tonskih snemanj ter montaži.

Podrobneje bom predstavil priprave, sam potek snemanja in končne montaže ter vpliv na lokalno skupnost in odziv le-te na filmske dosežke.

*

KAMERA NA TERENU KAO DOKUMENT I EKSPERIMENT: PROJEKT PAZI ŠTO JEDEŠ LABORATORIJ U ISTRI

Tanja Kocković Zaborski (Etnografski muzej Zagreb), Tihana Rubić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), Matija Kralj

V prispevku bomo podali naše izkušnje iz treh terenskih raziskav, izvedenih v mestu Pićan (Istra) v okviru projekta *Pazi što jedeš Laboratorij*. Projekt je skupno injicirana in koordinirana platforma Etnografskog muzeja Istre/Museo etnografico dell'Istria v Pazinu in Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, ki od leta 2017 združuje študente etnologije in kulturne antropologije pri terenskem raziskovalnem delu, katerega pomemben del je tudi snemanje s kamero. Poleg ciljev dokumentiranja in zbiranja etnografskih podatkov o kulturi prehrane v sodobnem kontekstu Istre je izobraževanje ter večdnevno bivanje študentov in mentorjev na terenu usmerjeno v tehnično obvladavanje kamere, pa tudi v intenzivno *in situ* premišljevanje o epistemoloških, etičnih in drugih vidikih uporabe videokamere v etnografskem raziskovanju. *Pazi što jedeš Laboratorij* hkrati želi biti dokument in eksperiment. Poleg etnologov in

kulturnih antropologov je v projekt – v mentorski in izobraževalni del – vključen tudi umetnik, ki deluje na področju novih medijev. Cilj projekta je delo s kamero na terenu, etnografsko raziskovanje ter etnološki in kulturnoantropološki pristop povezati v dinamičen odnos z umetniškimi, novomedijskimi vizijami in pristopi.

*

PROBLEMI KRATKE FORME

Miha Peče (ZRC SAZU)

Kratka filmska forma je imela od nekdanj obrobno vlogo znotraj profesionalne kinematografije. V 60. in 70. letih so bili kratki igrani filmi še predvajani v komercialnih, splošnih kinematografih, od takrat naprej pa so se pri nas preselili v zgolj nišna področja, na primer v zvrst eksperimentalnega filma, v različne alternativne produkcije, ali pa recimo v bolj namenske uporabe, kot so videospoti in inštrukcijski videi. Še vedno pa ima kratki film dominantno vlogo na področju poučevanja filmskih ustvarjalcev, kjer zaradi manjše kompleksnosti in lažje obvladljivosti prinaša didaktične, logistične in finančne prednosti.

Poletna šola vizualnega oz. od leta 2012 dalje Poletna šola vizualne etnografije je vsakoletno fakultativno izobraževanje, ki študentom posreduje osnovna znanja in veščine, potrebne za suvereno delo na področju vizualne etnografije. V svojem didaktičnem procesu se šola seveda izdatno poslužuje kratke filmske forme, ki je edina primerna za omejeno, približno desetdnevno delavnico. In ker na področju vizualne etnografije, enako kot v profesionalni kinematografiji, prevladujejo daljše filmske forme, se lahko vprašamo, kakšne učinke ali posledice prinaša tak razkorak med uvajanjem in učenjem filmskih veščin, ki se naslanjajo na kratko formo, ter med kasnejšo dejansko prakso, kjer prevladujejo celovečerne forme. Na primer, ali so utelešene veščine, pridobljene skozi pedagoški proces na delavnici, nato usklajene s procesi in prakso, ki poteka na terenski, vizualno etnografski raziskavi? V pričujočem prispevku bomo poskušali najprej ugotoviti, koliko je ta problem relevanten, in nato, kako bi ga lahko omilili ali celo presegli.

*

ETNOGRAFSKI FILM IN NJEGOVA VLOGA NA ČEZMEJNIH ETNOLOŠKIH DELAVNICAH PALČAVE ŠIŠE

Marko Smole

Od leta 2007 vsako leto v Pleščih, le nekaj lučajev od meje s Slovenijo, potekajo etnološke raziskovalne delavnice, na katerih z udeleženci odstiramo različne oblike kulturne dediščine na obeh straneh doline Čabranke in zgornje Kolpe. V prvih letih smo po terenu snemali tudi avdiovizualno gradivo – predvsem razgovore v lokalnih govorih, ki so bili predvajani ob različnih priložnostih v Sloveniji in na Hrvaškem ter so bili ena od osnov za vpis govorov v registra nesnovne dediščine. Projekcije etnografskih filmov so tako že od začetka pomemben dogodek na večernih prireditvah v času delavnic, ki so namenjene širši javnosti s ciljem senzibiliziranja njenega odnosa do lastne kulturne dediščine. Zato smo že pred nekaj leti navezali stik z ljubiteljskim snemalcem Rasimom Karalićem in njegovimi etnografskimi filmi, ki jih je snemal in predvajal po Gorskem kotarju. Že po prvih videnih filmih se je izkazalo, da gre za izredno občutljivega avtorja, ki presega običajne dokumentaristične pristope, se s svojo skromnostjo zna poglobiti v ljudi, njihovo okolje in zgodbe in jih prek filma predstaviti na etnografski način. Njegov pristop, ki temelji na spoštljivi in enakopravni komunikaciji, mu pomaga ustvariti s snemanimi – marsikdaj predstavniki marginalnih skupin ali posebneži – zaupljiv odnos, ki mu omogoča vstopiti v njihove zgodbe in usode, a vedno na spoštljivi razdalji. Morda tudi zaradi njegovega rodu, saj je priseljenc iz Bosne in Hercegovine.

Čeprav je Rasim Karalić delal že nekaj projektov tudi v slovenskem prostoru – o urmoharjih, babnopoljcih – in je nekaj filmov posnel tudi v obmejnem prostoru doline Kolpe (*Pisma za Ohajo*, *Zaboravljena sela*), ga v Sloveniji malo poznamo. Njegov zadnji film, prikazan tudi na naši delavnici, govori o družini Lautar, ki ob ekološkem načinu kmetovanja vzdržuje tradicijo svojih prednikov – kočevskih Nemcev v bližini slovenske meje. Lokalni govor, v katerem se sporazumevajo, jih še kako povezuje tudi s slovenskim kulturnim prostorom. Ta film je zato po našem mnenju primerna priložnost za predstavitev avtorjevega dela.

MLEKO, KAFE IN SIR: RAZMISLEK O VIZUALNI ETNOGRAFIJI

Špela Ledinek Lozej (ZRC SAZU)

Avtorica bo predstavila etnografski film *Mleko, kafe in sir*. Film, ki opisuje jutranja opravila na poljubinski planini Lom na Tolminskem, je bil posnet 4. julija 2017 v okviru raziskovanja planinske paše in predelave mleka v Julijskih Alpah. Kot videopriloga k enoti o planinski predelavi mleka je bil objavljen v registru alpske nesnovne kulturne dediščine prehrane Intangible Search (<http://www.intangiblesearch.eu>), pri katerem smo sodelavci Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU sodelovali v okviru projekta AlpFoodway. Film bo iztočnica za predstavitev izkušenj in razmisleka o vizualni dokumentaciji, vizualnih metodah raziskovalnega dela in rezultatih etnoloških in antropoloških raziskav.

*

O RAZISKOVALNEM POMENU VIDEOGRADIVA IN NAČINU NJEGOVE DOKUMENTARNE OBDELAVE NA PRIMERU POSNETKOV IZ UKEV V KANALSKI DOLINI

Mojca Ravnik

V prispevku želim predstaviti videogradivo, ki so ga sodelavci Avdiovizualnega laboratorija SAZU Naško Križnar, Sašo Kuharič in Miha Peče z mojim strokovnim sodelovanjem posneli med letoma 2006 in 2009 v Ukvah v Kanalski dolini. Naš glavni namen je bil posneti dokumentarni film o žeganju, največjem vaškem prazniku, ki ga praznujejo na dan sv. Jakoba, nosilci dogajanja pa so naborniki, fantje, stari 18 let, ki v spremstvu vrstnic po vasi vodijo sprevod s petjem in plesom. V letih snemanj so bile Ukve v obnovi po povodnji, ki je leta 2003 uničila velik del vasi in poškodovala cerkev, zato je bila maša pod šotorom ali v prostoru nad trgovino, dogajanje po vasi pa prilagojeno gradbiščem. Zadnjikrat smo snemali leta 2009, ko je bila maša v obnovljeni cerkvi. Ker so naborniki nosilci dogajanja tudi v božično-novoletnih šegah, smo se že med prvimi snemanji žeganja odločili, da bomo posneli tudi te.

Rezultati snemanj so:

- dokumentarni film *Pesmi na žeganju v Ukvah. Posneto med letoma 2006 in 2009* (snemanje Naško Križnar, Miha Peče, Sašo Kuharič, režija Miha Peče), Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Avdiovizualni laboratorij 2015,

- *Filmi iz vrečke* (snemanje in režija Naško Križnar), Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Avdiovizualni laboratorij 2019,
 - *Žegen v Ukvah*, uredil Naško Križnar, 2008,
 - *Žegen v Ukvah 2009*, uredil Miha Peče, 2015,
 - *Petje pri polnočnici - Ukve 2009*, uredil Miha Peče, 2010,
 - 18 enot videogradiva,
 - knjiga avtorice Mojce Ravnik z naslovom *Na Žegen! Žegnanje in drugi prazniki z rekruti v Ukvah v Kanalski dolini*. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU 2015.
- V prispevku želim predstaviti način dokumentiranja videogradiva in odpreti vprašanja njihovega pomena za znanstvene raziskave.

*

BORIS KUHAR, FILMSKA DEDIŠČINA IN NAČIN PREZENTACIJE V MUZEJU Nadja Valentinčič Furlan (SEM)

Boris Kuhar (1929–2018), dolgoletni ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja, je bil tudi začetnik snemanj v slovenskih muzejih. Leta 1963 je na južnem Pohorju posnel pet nemih filmskih zapisov in jih zmontiral na Televiziji Ljubljana, kjer je med letoma 1957 in 1962 spoznal filmsko produkcijo in sooblikoval mnogo programskih sklopov. Pohorske filme je prikazoval na razstavi Južno Pohorje, prav tako so dopolnjevali njegovo predavanje v televizijski oddaji *Ostanki starih ljudskih običajev na Pohorju*. Posnel je še vrsto filmov na domačih terenih, vendar jih ni montiral, to smo storili šele desetletja pozneje. V šestdesetih in sedemdesetih letih se je raziskovalno usmeril v Afriko in za Televizijo Ljubljana snemal potopisne oddaje za serijo *S kamero po svetu*, ki jih je prikazoval tudi v dislociranemu oddelku, v Muzeju neevropskih kultur Goričane.

Kuhar je želel za svojo devetdesetletnico glavnino teh filmov prikazati na osebni razstavi v SEM, žal pa nas je vse presenetila zahrbtna bolezen. V muzeju smo vendarle izpolnili njegovo željo in na razstavi *Poklon Borisu Kuharju* prikazali izbor iz njegovega filmskega opusa. Glavno vprašanje je bilo, kako obiskovalcem ponuditi 56 filmov, oddaj in prispevkov, ki skupaj trajajo več kot osem ur, da jih bodo pritegnili in jim omogočili pregled nad delom vsestranskega ustvarjalca. Dotikalna plazma z interaktivnim dostopom omogoča individualiziran način ogleda in kontekstualizacijo v različnih podpornih medijih. Kuharjeva pripoved, razdeljena

na dvanajst tem, filme in oddaje postavlja v kontekst njegovih zaposlitev, poklicnih interesov in strokovnih pogledov, kratka uvodna besedila razlagajo produkcijske načine tedanjega časa. Vsebino zaokrožajo katalog s poklicnim življenjepisom in podatki o filmih ter razstava fotografij, edina predmetna dediščina na tej razstavi pa sta dve originalni filmski kameri. Čeprav mnogi niso navdušeni nad govorečimi glavami, smo vseeno zmontirali tudi linearni film, da bo Boris Kuhar ostal v zavesti javnosti še po zaprtju razstave. Ker film uporablja odlomke iz filmov in oddaj iz produkcije TV Slovenija, so avtorske pravice zelo aktualna tema.

Ko smo poleti prevzemali zapuščino Borisa Kuharja, smo našli še kar nekaj kolutov posnetega gradiva. Brez avtorja ni lahko identificirati ljudi in krajev na posnetkih: v pomoč nam bodo fotografije muzejskih terenskih ekip, obstaja pa tudi možnost spletne objave digitaliziranih posnetkov s pozivom, da gledalci pomagajo prepoznati posnete osebe in lokacije.

*

VIZUALNA ETNOGRAFIJA OBIRANJA TOBAKA V BOLGARIJI

Manca Filak (ZRC SAZU)

Avtorica v prispevku obravnava različne vidike vizualne etnografije obiranja tobaka v vasi Debren v jugovzhodnem delu Bolgarije. Snemanje je potekalo poleti leta 2017 med študijsko prakso na Centru za nesnovno kulturno dediščino, ki je del Inštituta za folkloristiko in Etnografskega muzeja bolgarske Akademije znanosti v Sofiji. Uporaba kamere med raziskovalnim delom je avtorici omogočila podroben vpogled v obravnavano temo in druga raziskovalna vprašanja, poseben odnos do protagonistk, pa tudi pomemben razmislek o različnih epistemoloških in metodoloških vidikih opazovanja z udeležbo v kontekstu vizualne etnografije. V prispevku nekatere od njih obravnava skupaj s prikazom treh izsekov urejenega etnografskega gradiva različnih faz dela s tobakom.

*

PARTICIPATIVNA FOTOGRAFIJA V RAZISKAVAH Z OTROKI

Barbara Turk Niskač (ZRC SAZU)

V etnografskih raziskavah so fotografije, ki jih posnamejo otroci, navadno pripomoček, ki raziskovalcu omogoči vpogled v perspektivo otrok. V doktorski raziskavi, ki sem jo izvajala v dveh vrtcih, sem starše in vzgojiteljico prosila, da fotografirajo, kako posamezen otrok preživlja vsakdan. Tudi otroci so za namene raziskave za en dan dobili fotoaparate. Ker pa fotografije niso kopije resničnosti, ki ne bi zahtevale interpretacije s strani gledalca, da bi jih razumeli, sem ob fotografijah izvajala pogovore, ki naj bi šele omogočili vpogled v avdiovizualne reprezentacije udeležencev v raziskavi ali vpogled v njihove perspektive (Chalfen 1991; MacDougall 2006).

Zbrane fotografije lahko analiziram na treh različnih ravneh. Pogovori ob fotografijah, ki so jih posneli starši, so bili alternativa opazovanju s soudeležbo na domovih in nadgradnja intervjujem, ki sem jih pred tem opravila z njimi. Tako sem dobila boljši vpogled v življenje otrok, v vključevanje otrok v določena opravila odraslih ali vsakodnevne družinske rituale. Pogovori ob fotografijah, ki jih je posnela vzgojiteljica, so potekali kot refleksija o posameznem otroku, saj so bili sicer v okviru vrtca otroci bolj izraženi kot skupina. Fotografije, ki so jih posneli otroci, razumem predvsem kot vpogled v njihovo doživljanje okolja, sveta in odnosov, v katere so vpeti. Kot nadgradnjo neformalnemu pogovorom in opazovanju v vrtcu lahko s fotografij razberemo marsikatero informacijo iz vsakdanjega življenja otrok ter tega, kaj sploh pritegne pozornost otrok po fotografiranju. Iz analize interakcij otrok z okoljem in ljudmi, ki jih obdajajo, ter iz interakcij otrok s samim fotoaparatom lahko pridobimo vpogled v razumevanje ustvarjalnih sposobnosti posameznega otroka ter hkrati njegove vpetosti v družbeno strukturo.

*

IZZIVI RABE FOTOGRAFIJE V MUZEJIH PRI VKLJUČEVANJU PRIPADNIKOV RANLJIVIH SKUPIN

Urša Valič

V prispevku bom obravnavala rabo fotografije v muzejih kot izziv za vključevanje pripadnikov t. i. ranljivih družbenih skupin. Izhajala bom iz dela pri projektu *Dostopnost do kulturne dediščine ranljivim skupinam* v Slovenskem etnografskem muzeji in Muzeju novejšje zgodovine Slovenije med letoma 2013 in 2015. Predstavila bom izzive sodelovanja z gluho osebo pri pripravi fotografske razstave o preteklosti skupnosti gluhih v Ljubljani.

Muzeji uporabljajo fotografske podobe v različnih kontekstih: fotografije največkrat ponujajo vizualni kontekst muzealijam ali pa so uporabljene kot promocijski material; redko so fotografije razumljene kot predmet *per se*, v kontekstu njihovega nastanka in uporabe. Tranzicija kontekstov rabe fotografije v muzejih poteka pod vplivom selekcije kustosov in oblikovalcev, ki na tak način z rabo fotografije konstruirajo nove resnice. Te muzejske resnice so le redko kritično polemizirane s strani gledalcev/obiskovalcev (cf. Edwards in Lien 2014). Živimo v družbi, katere vednost močno sooblikujejo fotografije in ki konstruira realnost na osnovi vizualnih podob. Zato je Jerry L. Thompson v eseju *Why photography matters* napisal, da fotografije ne smemo razumeti zgolj kot estetski/umetniški medij, ampak tudi kot epistemološki medij, saj način, kako razumemo fotografijo, tudi odraža načine razumevanja sveta (2013: 4). Pri tem ne mislimo samo na njeno mimetično zmožnosti reprodukcije realnosti, ampak tudi kot produkta ideologije in preseka med tehnološkim/znanstvenim, kulturnim/estetskim in sociopolitičnim diskurzom.

Muzejske rabe fotografije se prav tako soočajo s temi vprašanji kot izzivi. Zmožnost fotografije pri preseganju in prehajanju kontekstov njene rabe v muzejih odpira tudi možnosti vključevanja pripadnikov ranljivih družbenih skupin v konstruiranje muzejskih naracij in s tem tudi sooblikovanja družbenih identitet.

FILMI

Filmi iz vrečke

Naško Križnar, 32'29", 2020

Ravioli/Rafioli

Produksijski tim Pazi što jedeš Laboratorij, 17', 2017

Čaša puna zanata

Produksijski tim Pazi što jedeš Laboratorij, 12', 2019

Blog+Film

Neža Vodopivec, PŠVE, 14', 2015

Butik

Veronika Zavratnik, PŠVE, 12', 2017

Lautari

Rasim Karalić, 88', 2019

Mleko, kafe, sir

Špela Ledinek Lozej, 10', 2019

Zahvala vsem, ki so omogočili izvedbo posveta.

Glavni pokrovitelj / Main sponsor

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Soorganizatorji

SLOVENSKO *etnološko* DRUŠTVO
SLOVENE *ethnological* SOCIETY

Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje /
Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts,
Institute of Slovenian Ethnology

Vljudno vabljeni, nič siljeni POSAVSKI
MUZEJ
BREŽICE od 1949

Posebni pokrovitelj / Special sponsor

Slovenska nacionalna
komisija za UNESCO
Slovenian National
Commission for UNESCO

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

United Nations
Educational, Scientific, and
Cultural Organization

CAFFE
COORDINATING
ANTHROPOLOGICAL
FILM FESTIVALS
OF EUROPE